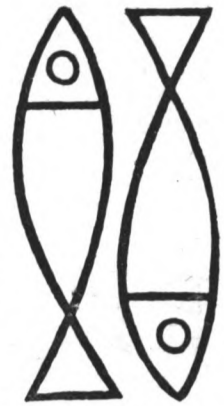

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

„MARIA”

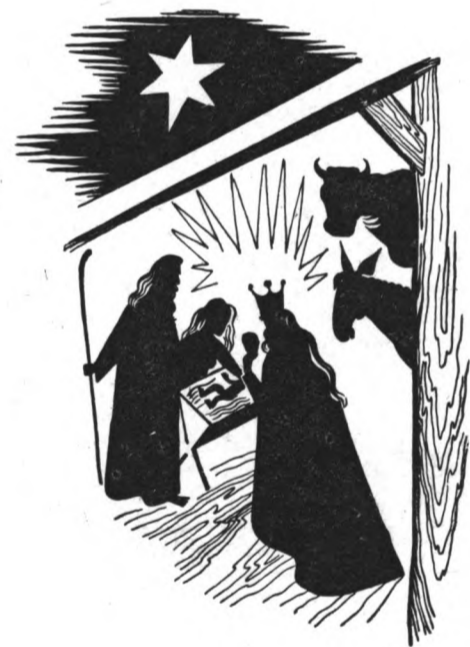
'n Engel het dit zelf gebring,
die vreugde-boodskap en jy het
'n lofsang tot Gods eer gesing,
Maria, nooi uit Nasaret!

Maar toe Josef van jou wou skei
en bure-agterdog jou pla,
het jij dink, eenmaal sou hij
die hele wêreldskande dra?

Toe jij soms met 'n glimlag langs
jou liggaam stryk . . die stilte instaar
wis jij met hoeveel liefde en ang
sou hij sijn hellevaart aanvaar?

Die nag daar in die stal, geen een
om in jou nood bij jou te staan,
het jij geweet dat hij alleen
Getsemane sou binnegaan?

Toe vorste uit die Ooste kom
om nederig hulde te betoon,
wis jij hoe die soldate hom
as Koning van die volk sou kroon?

En toe hij in jou arms lê,
sij mondjie teen jou volle bors,
het jij geweet dat hij sou sê,
toe dit te laat was: Ek het dors!

Toe dit verbij was, en jij met
sij vriend Johannes huis-toe gaan
Maria, vrou van smarte, het
jij toe die boodskap goed verstaan

ELISABETH EYBERS

G. Janssen - Amsterdam

KERKELIJK Leven

Hoe het afliep

Het is in de eerste tijd van de Afscheiding niet over rozen gegaan. Er waren allerlei tegenstellingen. Niet slechts op het gebied van kerkregering en kerkinrichting, waarover we in vorige artikelen schreven, ook op dogmatisch gebied. En deze hebben ook mee geleid tot allerlei moeiten.

We beperken ons nu in hoofdzaak tot het eerste terrein.

De Synode van Utrecht gaf, zo zagen we de nieuwe kerkorde, bestaande uit honderd artikelen.

We memoreerden de bezwaren van De Cock reeds. Ook dat hij behoudens vrijheid op enkele punten zich er bij neerlegde. Maar hij kon niet verhinderen dat andere elke afwijking van de praktijk der vaders, in casu van de Dordtse Kerkorde uit de boze achtten en tot de nieuwe Afscheiding overgingen. Zo krijgen we een nieuwe kerkengroep, straks genoemd de „Gereformeerde Kerken onder het kruis”. De zetel daarvan ligt in Overijssel.

Hier speelt, afgezien van inhoudelijke bezwaren, een puur conservatisme z'n funeste rol. De Dordtse Kerkorde zelf bepaalde dat er artikelen veranderd, vermeerderd of verminderd mochten worden, al naar de omstandigheden dit wenselijk maakten. Dat zij het in alle bijzonderheden toe een onveranderlijke regel van kerkregering zou zijn, heeft zij van zichzelf nooit beweerd; wel het tegen-deel!

Maar ook in wijder kring vond de nieuwe Kerkorde geen bijval. In Zuid-Holland, Utrecht, Beneden-Gelderland en Noord-Brabant wees men haar eveneens af. Men hield zich daar aan een eigen Kerkorde, die slechts enkele algemene richtlijnen bevatte. (Het dwaze Gods, Dr. L. Praamsma, pag. 114.)

De kerken in deze provinciën zonden dan ook geen afgevaardigden naar de generale synode van Amsterdam-1840. Deze schafte haastig de nieuwe Kerkorde af, om terug te keren naar de Dordtse. Maar op een voorzichtige wijze. Aldus:

„Zonder de minste verandering erkennen wij deze kerkordening als de onze, nademaal de gemeenten als van zelve den weg zullen aangewezen zien, om naar gelegenheid van tijd en plaats zoodanig te handelen, als tot stichting noodig zal bevonden worden, behoudens den geest in deze kerkordening uitgedrukt.”

Men bukt hier het hoofd voor de tegenstand, die alom openbaar werd. Men doet het, niet omdat de veranderingen zelf betreurd worden, maar omdat de nieuwe kerkorde „tot twist in de gemeente” is geweest, „en buiten dezelve werd reeds gezegd: dat de Afscheidenen zich even als velen, met het maken van nieuwigheden ophielden.”

Het inspationatus — overheidsbemoeiing inzake het beroepingswerk wordt afgewezen. Verder wijst de Synode er op, dat zij niet heerschappijvoerend wil optreden.

„Niemand denke echter dat wij met deze kerkordening een juk op de gemeenten zouden leggen. Neen! wij willen hiermede toonen dat het ons doel is om ons ten nauwste te vereenigen met de regering, tucht en dienst, gelijk onze voorvaders dezelve gesteld hebben.”

Een uitnodiging aan de bezwaarden tot hereniging en een schuldbelijdenis completeren het geheel, dat de uitdrukkelijke verzekering bevat dat wij niet „zonder kerkordening zouden willen zijn, neen!”

Dit stuk is ondertekend o.m. door Van Raalte en Brummelkamp. De laatste heeft zich blijkbaar neergelegd bij de aanvaarding van een kerkorde, een bewijs, dat men zijn in het vorige artikel geciteerde woorden niet op een goudschaaltje moet wegen.

Overigens stond Brummelkamp enigszins vrijer tegenover synodale besluiten dan menig ander in de Afscheiden Kerken. En dat heeft zijn eigen moeiten gegeven in de geschiedenis dezer kerken, waarin wel het een en ander is gepasseerd.

Zo hielden de provincies Zuid-Holland, Utrecht, een deel van Gelderland en Noord-Brabant zich na 1840 voorlopig afzijdig. Ze hadden een eigen kerkorde, uit enkele algemene richtlijnen bestaande. Hier werkte de invloed van Scholte.

De in 1843 bijeen geroepen Synode te Amsterdam mislukte geheel. Die van 1846 te Groningen bracht haar eigen moeilijkheden mee: hier stond Noord-Holland zeer gereserveerd.

Deze Synode nam het onvoorzichtige besluit over het ambtsgewaad van de predikanten. Ze schreef voor, dat het blijven moest waar het de gewoonte was en afschaffing ergeris zou geven.

Dit had een breuk tengevolge in de provincies Overijssel en Gelderland, waar de vrijheidlievende en niet conservatieve Brummelkamp zijn aanhang had. Er werd natuurlijk een beginselzaak van gemaakt; niet binden boven het Woord!

Maar van een breuk met de Afscheidenen in heel het land wilden Brummelkamp en de zijnen niet weten. Op de generale synode van 1849 waren ze als „vertegenwoordigers” van een afzonderlijke groep tegenwoordig met een credentiebrief. Maar ze werden niet als stemhebbende leden ontvangen, hoewel ze de zitting mochten bijwonen en over de voorkomende zaken hun gevoelen mochten openbaren „terwijl nog later over de vereeniging van hunne Vergadering met ons zou gehandeld worden”, aldus de Acta.

De reden van het geen stem geven was, dat zij duidelijk toonden „het Gereformeerd beginsel van Kerkregering te verwerpen, namelijk de onderwerping van eene mindere aan eene meerder kerkelijke Vergadering”.

De Synode dacht dus wel enigszins in hiërarchische richting, hetgeen ook uitkomt in de uitdrukking „Kerkbestuur” die meermalen voor de Synode gebruikt werd.

De afgevaardigden Ds. J. C. Donner en ouderling J. Ravestloot waren van deze handelwijze echter niet gediend en vertrokken.

In 1851 kreeg de groep Brummelkamp geen officiële uitnodiging om ter Synode te komen, maar kreeg ze wel kennis van de te houden Synode door middel van de toezending van een copie, terwijl de Verenigde Vergadering van Utrecht en Noord-Holland nog een speciale uitnodigingsbrief verstuurd had.

Men tracht dus de band niet te verbreken, zonder echter het ingenomen standpunt van een geordend kerkverband, waarin bindende besluiten genomen kunnen worden, prijs te geven. Alle besprekingen liepen echter op niets uit. Het feit van de breuk in de provincies zelf heeft hierbij ook z'n rol gespeeld. Dit was in 1849 zelfs het hoofdmotief om geen stemrecht te geven.

Nadat intussen in deze provincies zelf de breuk geheeld was, kwam het op de Synode van 1854 tot algehele acceptatie en wel in de weg van een nadere verklaring. Brummelkamp en de zijnen verklaarden n.l. „ter geruststelling der broeders in goeder consciëntie, door dezen, volkomen verenigd te zijn met Gods Woord, de Formulieren van Eenheid en de aangenomen Dordtsche Kerkorde van 1619 en wat daarmede in verband staat.”

Daar waren heel wat deliberaties aan voorafgegaan en het wantrouwen was bij een man als de harde Joffers niet van de lucht. Maar tenslotte werd deze verklaring, zonder nadere precisering, als voldoende beschouwd en de vrede getekend!

Men zocht van weerskanten de vrede. Zelfs werd Brummelkamp benoemd tot docent aan de toen opgerichte Theologische School, die hij vele jaren met ere heeft gediend.

—o—

Wanneer wij het geheel overzien, dan treft het ons dat bij alle gebrek en zondigs, dat de Afscheidenen heeft aangekleefd, in alle verschil van denken en karakters toch de eenheid werd bereikt, die in 1869 bezegeld werd doordat ook de kerken onder het kruis zich met de hoofdstroom uit de Afscheiding herenigde. Het geordende kerkverband is het kanaal geweest, waarin de verschillende kanaaltjes uitmonden en is een krachtig middel geweest om de hervonden eenheid te bewaren en voor verder uiteengroeien te behouden. In dit raam heeft ook de in 1854 opgerichte Theologische School haar verdienstelijk werk mede voor de eenheid verricht.

Het bloed kroop ook toen waar het niet gaan kon. Met deze rake opmerking geeft prof. Veenhof de situatie juist weer (Prediking en Uitverkiezing, pag. 10).

Men was één in het geloof in Gods vrije genade over ons zondaren, en die werd dan ook verkondigd, zoals zij in Christus de mens behoudt en in zijn leven ingaat. Met de noden van het hart werd rekening gehouden. In Groningen ging het gezin Lohman, waarvan één der zonen Jhr. A. F. de Savornin Lohman, de vader der Chr. Hist. Unie, was, vaak bij de Afscheidenen kerken, hoewel het behoorde tot de rechtzinnige Waalse gemeente. En dat was wat voor zo'n aristocratische familie! Ook later, toen hij student was, ging De Savornin Lohman vaak bij de Afscheidenen naar de kerk. Dit geschiedde dus vanaf ongeveer 1845. Lohman werd in 1837 geboren. In 1907 schrijft hij in een brief aan Ds. C. Oranje: „t Meest heb ik voor mijn zieleven geprofiteerd van de Afscheidenen, meestal eenvoudige, niet geleerde, maar diep ingeleide verkondigers van het Evangelie” (Dr. L. C. Suttrop in Jhr. Mr. Alexander Frederik Lohman 1837-1924, pag. 5).

Het vasthouden aan de Confessie was geen formele zaak, maar daarin vond men de diepste tonen van het Evangelie voor zondaren, daarom wist men zich ten diepste één in de tijd van vervlakkend moralisme en aantasting van de geloofswaarheden in „de Grote Kerk”.

Zo kwam men weer bij elkaar in confessionele eenheid, die men begerde te bewaren in een gezamenlijk kerkelijk leven, waarin leervrijheid contrabande was. Dit was de diepste reden van het begeren van een kerkverband, waarvoor men tenslotte geen betere regeling vond dan de Dordtse.

Uit kerkrechtelijk oogpunt vallen hier wel aanmerkingen te maken — we zagen dat reeds — maar de intentie was juist en heeft — zij het gebrekkig — zegenrijk gewerkt.

—o—

Dat zien we als we op de schaduwen letten. Figuren als Buddingh en Ledeboer hebben zich aanvankelijk wel bij de Afscheiden Kerken gevoegd, maar waren tenslotte toch te individualistisch van aard om er bij te blijven. Buddingh stichtte na veel omzwer-

C. Veenhof - Kampen

Woord en Kerk

De 11de september jl. was het 75 jaar geleden dat de Theologische School van de Chr. Geref. Kerken die nu in Apeldoorn is gevestigd in 's-Gravenhage werd opgericht. Toen zij 60 jaar oud was verscheen een gedenkboek waarin haar geschiedenis werd beschreven. Bij het onlangs gevierde jubileum kwam deze School, welke in de loop der jaren uitgroeide tot een volledige Hogeschool voor het voetlicht met een andersoortig geschrift. En wel zoals in het woord vooraf wordt gezegd, met „een bundel studies over een aantal min of meer actuele theologische vragen”. Een bundel waarin de vijf dienstdoende hoogleeraren en de emeritus-professor Kremer elk een bijdrage leverden.¹⁾

Ik wil in een paar artikelen de aandacht voor deze bundel vragen. In de eerste plaats omdat op deze wijze ook in Opbouw het gevierde jubileum ter sprake komt. Maar nog meer omdat wat deze bundel biedt zulk een kwaliteit bezit dat ze een bredere bespreking ten volle verdient. Niet het minst in de kring van de „vrijgemaakten”.

☆☆☆

De Apeldoornse oudtestamenticus prof. Oosterhoff opent de rij met een boeiende studie die tot thema heeft „De daden des Heren gedenken”. De schrijver gaat daarin nauwkeurig na wat deze uitdrukking en het daardoor aangeduide in de Heilige Schrift betekenen. Hij wijst er o.a. op dat, in tegenstelling met het gedenken van de daden van koningen en andere groten waartoe de annalen van Egypte en Babel, Griekenland en Rome oproepen, het volk Israël steeds wordt opgewekt de daden des Heren te gedenken. De Here openbaarde zich in Israël namelijk vóór alles in daden die in de historie daarvan ingrepen, ja die geheel en al vormden en beheersten. Aan het begin van Israëls geschiedenis staat de geweldige uitleiding van het volk Gods uit het slavenhuis van Egypte. En deze daad is de eerste van een reeks die heel de historie van Israël vulde. In deze daden openbaarde God zich in zijn gerechtigheid, trouw, genade — ook, als het volk van Hem afviel, in zijn toorn. Israëls geschiedenis is daarom naar haar eigenlijke kern openbaringsgeschiedenis.

Het gedenken van deze daden des Heren is nu niet maar een zich herinneren of in herinnering brengen daarvan. Het is veel meer. Het is onlosmakelijk verbonden met een daad. Ja, het is een daad. De daad van vertrouwen, zich bekeren, liefhebben, geloven, hopen. De daden des Heren zijn de grond voor het vertrouwen op God en het dienen van Hem. Het gedenken van 's Heren daden vormt zo een essentieel moment van Israëls religie. En niet alleen voor Israël, ook en niet minder voor de kerk van de nieuwe bedeling. Want ook in het Nieuwe Testament speelt dit gedenken een dominerende rol. Men denke slechts aan de instellingswoorden van het Heilig Avondmaal! Op overtuigende wijze toont prof. O. dit alles uit de Schrift aan.

Laat ik nog een paar markante zinnen uit zijn studie citeren. In de geschiedenis van Israël heeft God zich geopenbaard. „Ook wij mogen daaruit Hem leren kennen in Zijn genade, trouw en onbegrijpelijke liefde, maar

ook in Zijn oordelen en gericht. En we zouden moeten leren meer met de vromen van het O.T. uit die geschiedenis te leven. Veel mensen zoeken de grond voor hun geloof, hun troost en uitzicht in persoonlijke, geestelijke ervaringen. En het wordt er vaak des te donkerder door. We moeten maar de daden des Heren gedenken. Daarin lag voor de Israëliet telkens weer de bron voor zijn troost en zaligheid. En die bron mogen ze ook zijn voor ons.” Met klem accentueert prof. O. ten slotte dat het ook in de prediking voor alles moet gaan om de daden des Heren. En niet minder bij het onderwijs der jeugd. Aan de jeugd moet geen „theologisch systeem worden bijgebracht, maar de daden des Heren”.

In een tijd waarin het Oude Testament veelal uitsluitend gezien wordt als een getuigenis van Israëls geloof in zijn God en de evolutie daarvan is deze studie van prof. O., waarin hij zo uitdrukkelijk accentueert dat we in de Schrift met het geïnspireerde verhaal van Gods openbaring van zijn heilsdaden hebben te doen, een weldaad.

☆☆☆

Een uitermate belangrijke studie leverde vervolgens de pas opgetreden Apeldoornse nieuwtestamenticus prof. Versteeg. Ze is bovendien hoogst actueel. Dat verneemt men onmiddellijk uit het thema ervan: „Is Adam in het Nieuwe Testament een „leermodel”?”

Wie een beetje op de hoogte is van wat er in ons land op kerkelijk en theologisch gebied gaande is weet daardoor aanstonds waarover het in dit opstel zal gaan. Door prof. Kuitert is nl. de stelling verdedigd dat als in het Nieuwe Testament over Adam wordt gesproken daarmee in het geheel niet wordt bedoeld te zeggen dat Adam een historisch persoon is. Neen, Adam fungeert in het N.T. uitsluitend als „onderwijs”- of „leermodel”. Het gaat in het spreken over Adam in het N.T. beslist niet om een „afbeelding” van een „werkelijkheid”, maar uitsluitend om een voorstelbaar maken van de werkelijkheid van Jezus Christus als de Messias. Los van wat het wil verduidelijken heeft zo'n leermodel geen eigen bestaan. Een historisch moment is er in zo'n leermodel niet aanwezig, kan er in elk geval in afwezig zijn.

Prof. Versteeg gaat nu in een indringende, scherpzinnige exegetische studie na hoe in het N.T. over Adam wordt geschreven. Hij behandelt zo achtereenvolgens Rom. 5 : 12-21; Luc. 3 : 38; 1 Cor. 15 : 22, 45; 1 Tim. 2 : 13, 14; Judas : 14. Zijn m.i. onweersprekelijke conclusie is dat de Schrift in al deze plaatsen Adam aanduidt als een historisch persoon, als het hoofd der mensheid.

Maar hierbij laat prof. V. het niet. Hij toont ook aan dat Kuitert geheel ten onrechte poneerde dat reeds in de Joodse theologie ten tijde van Paulus over Adam als „leermodel” wordt gesproken. En daarmee laat hij zien dat het ook volstrekt onjuist is bij het nagaan van de figuur en de plaats van Adam zoals die in het N.T. worden getekend te opereren met de idee van een „kennisniveau” dat geantiqueerd zou zijn. Het staat daarmee zeker niet als b.v. met het spreken over de plaats van de aarde in het heelal. Neen, Adam wordt daarin belicht als een historisch figuur die in eenzelfde structuur optreedt als Jezus Christus. Er bestaat een heilshistorische correlatie tussen Adam en Christus. Wanneer men Adam zo niet ziet komt men zoals de feiten uitwijzen onherroepelijk tot een fundamentele miskennis van wat de Schrift leert over zonde, verlossing en over Jezus Christus zelf.

Prof. V. besluit zijn studie met deze woor-

den: „Het bezig zijn met de vraag, hoe de Schrift spreekt over Adam, is dus allesbehalve het ons bezig houden met een onbetekend detail-probleem. Adam als eerste historische mens en hoofd van de mensheid komt niet slechts terloops ter sprake in het Nieuwe testament. De heilshistorische correlatie tussen Adam en Christus bepaalt het kader, waarin — met name bij Paulus — het verlossingswerk van Christus zijn plaats ontvangt. Dat verlossingswerk is niet meer te belijden naar de bedoeling van de Schrift, wanneer het losgemaakt wordt uit het kader, waarin het in de Schrift staat. Wie het verlossingswerk losmaakt uit het kader, waarin het in de Schrift staat, laat het Woord niet meer als de alles bepalende norm aan het woord komen. Voor geen verleiding heeft de theologie alle eeuwen door meer opengestaan dan voor deze verleiding. Voor geen gevaar heeft de theologie meer te vrezen dan voor dat gevaar.”

Ik ben bijzonder dankbaar voor deze studie van prof. Versteeg. Ze getuigt van respectabele wetenschappelijke capaciteiten. En wat veel meer zegt: van grote zakelijke eerbied voor het Woord van God. Onder de literatuur welke zich met de door Kuitert opgeworpen kwesties bezig houdt neemt ze zonder twijfel een vooraanstaande plaats n. Men zal voortaan niet meer over Kuiterts projecten kunnen spreken zonder daarin ook deze studie te betrekken.

☆☆☆

Prof. Hovius, de kerkhistoricus van Apeldoorn leverde de derde bijdrage voor deze bundel. Hij zette er boven „Om „de ware religie te onderhouden”.”

Voor velen, ook in de gereformeerde wereld, zullen deze woorden misschien wel de indruk maken van een soort kryptogram. Aan hen — zouden het er velen zijn? — die hun belijdenis goed kennen is het evenwel bekend dat deze woorden ontleend zijn aan art. 30 der Ned. Gel. Bel. Prof. Hovius vindt in deze zinsnee een korte rake typering van datgene waarom het in eerster instantie in kerkrecht, kerkregering, kerkelijke organisatie, kerkelijk instituut moet gaan. Dat alles is niet meer dan een middel, en dan een middel om „de ware religie” te onderhouden.

In een reformatie — een echte! — gaat het namelijk vóór alles, ja eigenlijk alleen om de religie. Dat wil zeggen: om de ware heel het leven omvattende verzoende verhouding tot God, om het leven uit Gods genade in Christus, om een dienen van God door de Geest en naar diens Woord. Het gaat in een reformatie niet in de eerste plaats om een nieuw „levensbeginsel”, een nieuw denken, een nieuwe levensvorm, en wel het allerminst om een reorganisatie van het kerkelijk instituut. De reformatie is naar de typering van Bavinck, die Hovius met instemming citeert, in haar beginsel en wezen een religieus-ethische beweging.

Volgens de belijdenis behoort er nu in de kerk een „geestelijke politie” te zijn. Dat wil zeggen: een kerkelijke ordening, een kerkelijk beleid, een kerkelijke bestuurswijze die hierin bestaat dat er dienaren en herders zijn om Gods Woord te prediken en de sacramenten te bedienen, voorts opzieners en diakenen om met de herders te zijn als een raad der kerk. Maar deze „geestelijke politie” is uitsluitend een „middel” om de ware religie te onderhouden. Dat wil zeggen dat het in heel de regering der kerk hierom moet gaan dat Jezus Christus door zijn Geest en Woord — en Hij alleen en zo alleen — zijn kerk leidt, verzorgt, beschermt, regeert. De regering der

¹⁾ **Woord en Kerk.** Theologische bijdragen van de hoogleraren aan de Theologische Hogeschool der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland bij de herdenking van het vijfenzeventigjarig bestaan van de Hogeschool, Uitgeverij Ton Bolland, Amsterdam, 1969.

kerk is op deze wijze naar haar wezen een **geestelijke** regering. Je moet eigenlijk schrijven een Geestelijke regering, want het gaat hier om een regering die gekwalificeerd moet worden door de Heilige Geest.

Prof. Hovius zet in den brede uiteen wat dit betekent voor de arbeid van de dienaren des Woords, de ouderlingen en de diakenen. Hij accentueert daarbij steeds dat het Geestelijk karakter van de kerkregering impliceert dat zij een **pastoraal** karakter draagt. Met instemming haalt hij de uitspraak van Hans von Schubert aan dat Calvin de franse kerk „niet zuerst begründet hat durch Organisation, sondern durch Seelsorge”. Scherp trekt de schrijver van leer tegen iedere formalisering en juridicering van de kerkregering. Hij schrijft o.a.: „De ambtsdragers hebben er steeds voor te zorgen, voor zover dat in hun vermogen ligt, dat de kerkregering haar geestelijk karakter blijft behouden. Zij mag nooit ontaarden in wat men bureaucratie of ambtenarij pleegt te noemen. Dit kan zo gemakkelijk gebeuren, bijvoorbeeld door bepaalde karaktertrekken van ambtsdragers, waardoor zij sterk geneigd zijn steeds het formele te laten praevaleeren boven het pastorale en door uit te gaan van de mening dat de kerkregering een juridische en formalistische aangelegenheid is. Elke kerkelijke vergadering en iedere ambtsdrager betrekke de wacht bij het beginsel dat de kerkregering géestelijk is. K. J. Popma heeft terecht gewaarschuwd: „Men kan de ambten in de kerk niet grondiger miskennen en vrijdelen dan wanneer men daaraan ambtenaarlijke grenzen oplegt. Hij spreekt in dit verband van ziellose ambtenarij en het honen van de Koning der kerk. Men kan het zó zeggen: de ambtsdrager bedenke altijd dat hij zielzorger, zielenherder is.”

De studie van prof. Hovius heeft vooral ook de vrijgemaakte kerken waarin de kerkregering soms op ontstellende wijze is geformaliseerd veel te zeggen. Ik hoop dat de schrijver dit thema nog verder zal uitdiepen. Men spreekt in gereformeerde kringen b.v. nog steeds over een „democratische” kerkregering, over „vrouwenkiesrecht” en over een „regeren” van ouderlingen waarbij men vergeet dat dit voor honderd procent „dienen” moet zijn en dat men bovendien „principieel” onderscheidt van het „dienen” der diakenen. Men heeft daarbij niet door dat dat alles op de kerk slaat „als een tang op een varken”.

Nog één opmerking wil ik maken. Ik geloof niet dat Hand. 15 ons zoiets als een synode tekent. Prof. Bavinck wees er m.i. terecht op dat de vergadering waarover in dat hoofdstuk gesproken wordt een vergadering is van de gemeente van Jeruzalem met een paar afgevaardigden van die van Antiochië. De aanwezigheid van geïnspireerde apostelen gaf aan deze bijeenkomst voorts een karakter die haar van alle andere kerkelijke vergaderingen principiëel onderscheidt. Bavinck wees er op dat de Schrift van geen „meerdere vergaderingen” rept, laat staan dat ze die zou voorschrijven. Wel achtte Bavinck ze nuttig en noodzakelijk. Maar niet voor het „zijn” doch alleen voor het „wel-zijn” der kerk.²⁾ Omdat deze vergaderingen niet in de Schrift zijn voorgeschreven kunnen ze uiteraard ook niet in een belijdenis voorkomen. En dat is dan ook in onze confessie niet geschied!

²⁾ Zie over Bavincks opvatting omtrent synodes enz. mijn **Volk van God**, 82-90.

vingen een vrije gemeente te Goes, los van de confessie. Deze gemeente is tenslotte terechtgekomen in de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland, die geen geschreven confessie hebben, wél een ongeschrevene, de traditie, waartoe de leer van de algemene verzoening als de conditio sine qua non is opgenomen, evenals bepaalde chiliasistische voorstellingen.

Ledeboer stelde zich op zichzelf met zijn aanhangers, die over verschillende provincies verspreid waren. Ds. J. H. Landwehr heeft over hem een uitvoerige schets geschreven, waaruit duidelijk wordt dat hij door zijn individualistisch handelen zijn aanhangers in grote verwarring achterliet. Vele schisma's zijn in de door hem gestichte gemeenten ontstaan. In 1907 is het ds. G. H. Kersten gelukt het grootste aantal te verenigen in het kerk-

verband van de Gereformeerde Gemeenten, die de Dordtse Kerkenordering onderhouden! Het is vooral de aanvraag om vrijheid bij de Overheid door de Afscheidenen, waardoor de vervolging ophield, die Ledeboer zich deed onttrekken aan de Afscheidenen. Maar zijn wonderlijke, subjectivistische en mystiek aangelegde persoonlijkheid speelde hierbij een eigen rol. Het gevolg is geweest een eigen groepering, die tenslotte toch in een vast kerkverband terecht kwam en het „getal der kerken” weer met één vermeerderd en die bovendien voor een groot deel een subjectivistisch stempel draagt.

Dit bedoelt geen oordeel te zijn, slechts een constatering. Er begint hier ook een meer Schriftuurlijke wind te waaien.

—o—

We willen ten slotte letten op de figuur van Scholte.

Hij was het meest geporteerd voor vrije kerken, waarbij theologische motieven en een sterk onafhankelijkheidsgevoel ongetwijfeld samengingen.

Na conflict met de Afscheidenen, waarbij hij werd geschorst, is hij tenslotte naar Amerika geëmigreerd. Daar stichtte hij een vrije kerk en weigerde hij aansluiting bij enig kerkverband. Alles kwam daar te Pella in Iowa op zijn schouders neer. Veel deed hij voor de emigranten en hij gaf zich geheel, ook voor allerlei maatschappelijk werk en verrichtte allerlei financiële transacties. Ook in de politiek trad hij op de voorgrond. Eerst democraat werd hij later republikein en steunde hij de candidatuur van Lincoln, met wie hij op goede voet kwam te staan. Deze bood hem zelfs de post van gezant in Oostenrijk aan, wat door een bepaalde wet echter zijn beslag niet kon krijgen.

In zijn vrije gemeente trad hij overigens zeer eigenmachtig op. Door de verkoop op eigen houtje van voor kerkbouw bestemde grond kwam het tot een breuk met zijn kerkeraad. De prediking werd hem „provisioeneel” ontzegd, tenslotte werd de gemeenschap verbroken, toen Scholte geen ongelijk wilde erkennen. Maar hij ging door en velen volgden hem, eerst in een schuur, later in een nieuwe kerk. De gemeente bloeide echter niet meer, schrijft Ds. J. Bosch terecht in zijn *Figuren en aspecten uit de eeuw der Afscheiding*, pag. 152. Na de dood van Scholte werd zij spoedig ontbonden.

Oecumenische idealen zonder confessionele bepaaldheid dreven hem en gaven de gemeente geen vastheid. In plaats van de belijdenis der kerk kwam onder de leus: alleen de Bijbel, zoals dat altijd gaat, de theologie van de betrokkene over de Bijbel, waaronder het chiliasme en een uitleg van het boek der Openbaring, die zich fel keert tegen kerkelijke leer en belijdenis en kerkelijke organisatie als het bouwen van een nieuwe wijk aan Babylon. Het onderscheid tussen gelovige gemeenschapsoefening en wereldlijke machtsorganisatie in de kerk wordt hier uiteraard geheel verwaarloosd.

—o—

De geschiedenis is leerzaam. Het individualisme van vrome en voor een deel bekwame mannen — Buddingh en Scholte; Ledeboer was zeer middelmatig begaafd — heeft verstrooiend gewerkt en deze mannen zelf in gevaarlijk vaarwater terecht doen komen. Buddingh is zelfs gekomen tot een aanval op de leer der drieëenheid en van de leer dat het geloof een gave van God is. (Veenhof, a.w., pag. 207).

We hebben elkaar nodig, dat is de achtergrond en bestaansreden van het Kerkverband. Niet om Gods Woord te vervangen, maar om er samen onder te buigen en als middel in Gods hand elkaar daaraan te houden.

MEDEDELING VAN DE REDACTIE

In verband met de komende feestdagen en de aansluitende vrije dagen ter drukkerij zal het eerstvolgende nummer van „Opbouw” op 9 januari 1970 verschijnen.

De Redactie

TE BERDE

Als het volgende nummer van ons blad verschijnt zullen we de zeventiger jaren zijn binnen getreden. Aanleiding voor mij om eens na te denken over het verleden.

Van de dertiger jaren kan ik me persoonlijk nog één en ander herinneren. En als ik dan probeer die herinneringen een beetje ordelijk op een rijtje te zetten, dan is de eerste wel de grote werkeloosheid, die toen ons land en heel de Westelijke wereld tijsterde. In 1929 begon de grote crisis, waarover de economen nog steeds niet zijn uitgeschreven en blijkbaar dus ook niet uit-gedacht. In ons land vier honderd duizend werkelozen. Wat een leed is er toen geleden. In plaats van werken was het „stempelen”. De lange rijen voor de stempellokalen heb ik als jongen gezien. In Italië en Duitsland zien we het opkomen van de dictatuur. In 1933 kwam Hitler aan de macht en sedert dien leefden we steeds op de rand van een oorlog, die dan ook in 1939 kwam. Daardoor zijn de dertiger jaren ook de jaren van de grote Jodenvervolging, wat uittiep op het vermoorden van meer dan zes miljoen Joden. Het gevaar van de komende oorlog ontging de meeste mensen in Nederland. Na een eeuw vrede konden we ons toch eigenlijk niet voorstellen dat we in een oorlog betrokken konden worden. Vandaar dat het ook mogelijk was dat de dertiger jaren voor gereformeerde mensen werden de jaren van de synoden van Amsterdam en Sneek-Utrecht. Men achtte het noodzakelijk „gangbare meningen” te canoniseren. De afloop beleefden we in de veertiger jaren. Het liep uit op schorsen en afzetten. Nog denkt men met verbazing daaraan terug. Aan de ene kant de opkomst van de demonie, aan de andere kant een totaal overbodige strijd om de veronderstelde wedergeboorte. De dertiger en veertiger jaren waren ook de jaren van het doorwerken van een reformatorische stroming, waaraan de namen van Schilder, Janse, Vollenhoven en Dooyeweerd altijd verbonden zullen blijven. Een doorwerking die ik me persoonlijk het beste kan herinneren aan het feit dat er „nieuw” gepreekt werd. Niet in de zin van nieuwlichterij. Maar in de betekenis van schriftgeleerden, die discipelen waren geworden van het koninkrijk der hemelen en nieuwe en oude zaken wisten uit te delen. De Heiland noemt het nieuwe allereerst.

De veertiger jaren zijn dan natuurlijk verder in de eerste plaats te typeren door de vijf lange jaren oorlog. Hoe lang hebben we gezocht. Wat duurden de dagen lang. En de maanden. En de jaren. De maand mei zal voor de mensen van mijn generatie altijd de maand blijven van de inval van Hitler, maar ook de maand van de bevrijding na vijf sombere jaren. En in het zwartst van de nacht werd de donkerheid nog zwarter gemaakt door de synode van Utrecht. De Vrijmaking kwam. Waarvoor we dankbaar zijn, al zijn we bedroefd over de noodzaak. Bedroefd tot vandaag toe. Daarna kwam de periode van herstel en wederopbouw, zoals dat toen heette. Wellicht zullen latere historici, als de doden vergeten zijn — en wat worden ze snel vergeten — de stichting van de Joodse staat wel als het belangrijkste feit uit die jaren beschrijven. De gevolgen duren tot vandaag. Op de dag dat ik dit tik, was Israël weer nieuws op de frontpagina's van de kranten. De vijftiger jaren zijn de jaren waarin Amerika en West-Europa een geweldige ontwikkeling te zien geven. Steeds stijgende welvaart. Tegelijk een steeds groter wordende kloof tussen arme en rijke landen. En steeds schriller rassen-tegenstellingen. Een tegenstelling, die ook ontstaan is uit een overhaaste dekolonisering. Haastige spoed is zelden goed. De zestiger jaren zijn voor mijn gevoel de jaren, waarin de tegenstellingen in onze kerken, die in de vijftiger jaren al duidelijk te zien waren, op de spits werden gedreven. Men bleef aan het schorsen en afzetten. Niets geleerd van het verleden. Een volgende keer iets over de toekomst.

AMELINK

26 en 27 dec. geopend!

Dan kunt u huren 4-8 pers. caravans, of een plaats reserveren voor uw eigen caravan of tent.

Eigen zwembad, kleuterbad, speelveld, speeltuin, wasserette, etc.

Maak een gezellig uitstapje, de cantine is verwarmd!

J. Meulink

De Gekerkerde Kerk

Het is geen eenvoudige zaak een bespreking te geven van „De Gekerkerde Kerk” van ds. M. R. v. d. Berg. (Uitgave Buijten en Schipperheijn, Amsterdam).

Niet omdat dit boek moeilijk leesbaar zou zijn.

Het is een vlot geschreven werk. Ds. v. d. Berg schrijft recht op de man af. Hij schenkt klare wijn. In dit 160 pagina's tellende geschrift worden echter zoveel tradities omvergehaald, dat het niet gemakkelijk is zich daar met objectieve nuchterheid tegenover op te stellen.

Een traditioneel ingestelde zal gemakkelijk losbarsten in boze protesten, omdat zoveel „heilige koeien” worden afgemaakt.

Zij, die evenals ds. v. d. Berg de kerkelijke organisatie van thans als een kerker ervaren, zullen snel de neiging hebben zich te bepalen tot kritiekloos applaus.

Het is bovendien voor een niet-theoloog een wat hachelijke zaak een bespreking te geven over een onderwerp als de kerkelijke organisatie.

De bespreking kan niet anders zijn dan een lekepraatje.

Deze laatste opmerking zal ds. v. d. Berg het hoofd doen schudden.

Immers in zijn geschrift wordt sterk gepleit voor de **mondigheid** van de gemeenteleden.

De kerkelijke organisatie is een zaak, die ons **allen** aangaat.

Daarom zal ik dan ook maar zonder enige schroom mijn visie op zijn geschrift trachten te geven.

Het geschrift handelt over de gekerkerde kerk. De kerkelijke organisatie, zoals wij die nu kennen, wordt nl. ervaren als een **kerker**, als een belemmering om te leven in de vrijheid, waarin wij als mondige christenen mogen leven.

Bij een dergelijk pleidooi heb ik zelf de neiging te gaan applaudisseren. Toch zal ik trachten mij ook kritisch op te stellen.

Dat ligt, dunkt me, ook in de lijn van de schrijver, die niet anders heeft willen doen dan een bijdrage geven tot bezinning op de kerkelijke organisatie.

Deze kritische opstelling neemt niet weg, dat begonnen moet worden met de vaststelling, dat de schrijver een zeer waardevolle bijdrage geleverd heeft voor een bezinning op de orde van de kerk, omdat hij het stof van de traditie (en daar ligt heel wat stof) tracht weg te vagen en ons weer wil confronteren met de vraag, wat de Schrift zegt over de organisatie en de inrichting van de kerk.

De schrijver vertelt ons zelf, hoe hij tot deze bezinning gekomen is.

Door zijn arbeid als zending onder de Zoeloes was hij genoodzaakt alle traditionele erfgoed onder de loep te nemen en te vragen: heb ik te doen met traditie of met een direct schriftuurlijk element.

Zijn conclusie is, dat de bestaande kerkelijke organisatie niet alleen voor de Zoeloes een verwerpelijke zaak is, maar ook voor de westerse kerken zelf een belemmering betekent voor het waarachtig kerk zijn. Met name de mondigheid van de gemeenten is mede door de westerse kerkelijke organisaties weg-gewerkt. V. d. Berg pleit daarom voor een heroriëntering op wat het Nieuwe Testament zegt over de inrichting van de kerk van Christus.

Het vraagstuk, dat v. d. Berg aansnijdt is voor ons allen in hoge mate actueel.

De kerkelijke praktijk en dan speciaal de praktijk in de vrijgemaakte kerken van de laatste jaren heeft bij velen de vraag doen rijzen, of we met de kerkelijke organisatie wel op de goede weg zijn.

Door velen wordt thans gepleit voor zgn. **vrije kerken**.

Het is daarom een goede zaak, dat de schrijver onze kerkelijke praktijk tracht te toetsen aan de normen van de Schrift.

Bij deze toetsing blijkt, aldus v. d. Berg, dat we de bestaande organisaties moeten afschaffen.

Daarbij stelt hij direct, dat dit niet betekent het kiezen voor geen, maar voor een **andere** organisatie.

De organisatie, zoals v. d. Berg zich deze voorstelt komt echter niet zo duidelijk uit de verf.

Het gaat, zo schrijft hij, niet tegen het organiseren als zodanig. Paulus organiseerde ook een collecte voor de kerk in Jeruzalem. Zonder organisatie gebeurt er niets.

Hij wil die organisatie echter vrijblijvender en flexibeler hebben. Geen vaststaande structuren, maar in concrete gevallen moet hulp worden geboden en hulp worden georganiseerd.

Is die hulp gegeven, dan dient de organisatie weer te verdwijnen.

Niet duidelijk wordt, hoe hij denkt over samenwerking van kerken voor blijvende doeleinden. Het lijkt me toch bezwaarlijk en weinig praktisch alles via incidentele afspraken te regelen.

Overigens v. d. Berg wil niets weten van vrijbuitelij.

Hij wenst ook geen introvert gezelschap van gelijkgezinden, maar juist een doorbreking van het isolatonisme, ontstaan door het bestaan van diverse kerkelijke organisatie-apparaten.

Daar is, zo meent hij, geen grotere hinderpaal dan juist die roestige machinerie van de bestaande organisaties.

Achter deze heeft steeds het **streven naar macht** gezeten.

V. d. Berg wijst er op, en terecht, dat de kerkelijke organisaties verwantschap tonen met de staatkundige.

De R.K. Kerk is qua organisatie een navolging van het romeinse imperium.

De gereformeerde kerkelijke organisatie lijkt verrassend veel op de politieke organisatie van de Republiek der Zeven Ver. Nederlanden.

Terwijl de staatkundige organisaties zich in de loop der jaren aanpasten, bleven de kerkelijke daarmee echter in gebreke.

Onze oude kerkenordering van Dordt komt er bij hem dan ook niet zo best af. Al is hij van oordeel, dat ze gunstig afsteekt bij andere organisaties, zijn kritiek op de D.K.O. is niet mals.

Een groot aantal artikelen wordt door hem bekritiseerd.

Enkele voorbeelden wil ik noemen.

Art. 2 van de D.K.O. noemt vier ambten, maar de Schrift kent daarvan slechts twee, nl. dat van ouderlingen en diakenen.

De predikant heeft geen ander ambt dan de ouderling.

Hun taken overlappen elkaar.

Daar is niets op tegen, dat een bepaalde ouderling geregeld preekt. Het moet echter duidelijk blijven, dat hij niet de enige ouderling is, die deze bevoegdheid bezit.

Ook het ambt van ouderling en diaken is niet waterdicht gescheiden.

In het Nieuwe Testament worden doop en avondmaalsbediening nergens aan een bepaalde categorie ambtsdragers vastgeknoopt, zelfs niet aan ambtsdragers in het algemeen.

Art. 11 D.K.O. stelt de kerkeraad voor als representant van de gemeente. In de formulering, zo merkt v. d. Berg op, proef ik iets van een bestuurlijke grootheid, die boven de

gemeente staat. In de praktijk wordt de gemeente dan ook onmondig gehouden. Al dekt de D.K.O. dat niet, ze werkt het toch wel in de hand.

Art. 29 D.K.O. noemt vier kerkelijke samenkomsten: de kerkeraad, de classis, de particuliere synode en de generale synode.

De laatste drie kent de Schrift niet. De **gemeentevergadering**, waarvan de Schrift herhaaldelijk spreekt, wordt in art. 29 niet eens genoemd.

Via deze in art. 29 genoemde organisaties zijn machtsposities opgebouwd, die het kerkelijk leven beheersen en verstarren.

V. d. Berg concludeert dan ook: een afgeschafte synode is de beste synode, die zich laat denken.

Elke bindende regel of reglement, dat er vandaag in de kerk te vinden is en dat boven de Schrift uitgaat, moet vandaag overboord, als de kerk tenminste nog een zoutend zout wil zijn in de moderne wereld. Onze tijd schreeuwt, zo meent hij, om **vrije kerken**, d.w.z. kerken, die vrij zijn van bindende boven de Schrift uitgaande tradities en codificaties. Alles wat onze vaders aan superstructuren over de Schrift heen hebben gebouwd, moeten we afbreken. V. d. Berg keert zich dan ook maar niet tegen de D.K.O., maar tegen het bestaan van een kerkerde als bindend kerkorganisatorisch document als zodanig. Immers dat bindt de kerk aan organisatie vast, waaraan Christus hen niet bindt. Dat maakt de gemeente tot een gekerkerde kerk.

Hoe het dan wel moet?

Afwijzing van het organisatorisch kerkverband betekent niet een ontkennen van het fundamentele kerkverband, dat gegeven is in de eenheid in Christus. Een organisatorisch kerkverband brengt dat hoogstens tot uitdrukking.

Deze eenheid brengt wel met zich het zoeken en helpen van de broederschap. Daarvoor geeft het Nieuwe Testament bindende richtlijnen. Hij somt dan 29 richtlijnen op, die hij echter niet in een K.O. wil vastgelegd hebben.

Ik zal nu niet meer citeren uit dit waardevolle geschrift. Om een goed beeld te krijgen, moet u het zelf lezen. Ik hoop, dat zeer velen het lezen. Het is broodnodig, dat we ons **allen**, dus niet alleen predikanten, ouderlingen en diakenen, maar werkelijk alle gemeenteleden zich bezinnen op dit zo belangrijke vraagstuk.

Deze lof neemt niet weg, dat er toch ook bedenkingen rijzen.

Een lacune, die direct opvalt is, dat v.d. Berg weinig oog heeft voor het goede, dat de kerkelijke organisatie ook bewerkt heeft, al moet erkend worden, dat het van classis naar synode wel een afnemende reeks is.

Het is waar, dat het kerkverband vaak als transportband heeft gewerkt om kerkscheuringen te transporteren.

Aan de andere kant dient toch te worden opgemerkt, dat via het kerkverband, en niet alleen in vroeger eeuwen, zoals v. d. Berg meent, maar ook in deze eeuw veel onderlinge hulp en steun is gegeven.

Predikanten, ouderlingen, diakenen en ook gemeenteleden zijn vaak door de kerkelijke organisatie beschermd tegen machtsmisbruik. Verstandige kerkvisitatoren hebben heel wat gederailleurde kerkeraden in het rechte spoor gebracht.

De schrijver heeft, naar mijn opvatting, ook te weinig oog voor het feit, dat veel onheil is

geschied niet door het gebruik van de D.K.O., maar met schending van de D.K.O.

Wanneer de synode van 1942 volgens de K.O. had gehandeld, had men de hoogleraren Greijdanus en Schilder niet kunnen schorsen en afzetten.

Hetzelfde geldt van de synodes van Amersfoort en Hoogeveen.

Deze synodes hebben kerken en predikanten weggejaagd niet op grond van de macht, die de K.O. hen gaf, maar door **machtsmisbruik**, met herhaalde schending van de D.K.O.

Ook bij de bespreking van de artikelen van de D.K.O. oordeelt v.d. Berg mij wat te ongenueanceerd.

Wanneer opgemerkt wordt, dat art. 2 vier ambten kent, terwijl de Schrift daarvan maar twee noemt, dan kan worden geantwoord, dat de K.O. deze ambten ook niet op de Schrift baseert. Art. 2 zegt eenvoudig: de diensten zijn vierderlei. De K.O. bepaalt dat voor de goede orde in de gemeente.

Dat ook in verleden daaraan niet zwaar werd getild bewijst wel het feit, dat de N.G.B. slechts over drie ambten spreekt.

Geeft de Schrift wel een limitatieve opsomming?

De Schrift onderscheidt ze nauwelijks, gezien het feit, dat de in de Schrift genoemde elkaar overlappen.

Ook t.a.v. de vraag, of de diakenen tot de kerkeraad behoren, ziet men verschil tussen art. 37 D.K.O. en art. 30 N.G.B. Het is duidelijk, dat men ook hier kan kiezen een kerkeraad, waartoe de diakenen wel behoren, of één zonder diakenen.

Enige mildheid in beoordeling past, wanneer men denkt aan de tijd, waarin de K.O. werd opgesteld. Het was kort na de Reformatie nog een ongeregelde toestand. Indringers en onbekwame elementen moesten worden geweerd. De gemeente zelf was nog amper onder het roomse juk vandaan. Het feit, dat een predikant direct na de Reformatie meer op de voorgrond stond dan een ouderling en de gemeente zelf nog weinig invloed had, was niet geheel onbegrijpelijk.

Helaas heeft men die K.O. nimmer aan de zich wijzigende omstandigheden aangepast. Al vroeg is verstarring opgetreden. Zelfs de dwaze bepaling over het doctorenambt is tot nu toe gehandhaafd. In feite functioneert deze bepaling zelfs nog. Men zie maar de positie van de hoogleraren ter synode.

De D.K.O. is thans een **anachronisme** geworden.

Terech laat v.d. Berg zien, dat op kerkelijk erf door de synodes machtsposities zijn opgebouwd.

Maar heeft het misbruik van de D.K.O. hem toch niet wat te veel in een reactiehouding gebracht?

Zoekt hij het gevaar niet teveel bij de organisaties?

Zal een volkomen vrije kerk niet het gevaar opleveren in het klein eenzelfde beeld te vertonen, dat de organisaties en synodes opleveren?

Zit het gevaar van kleine pausjes ook niet levensgroot in de vrije kerk?

Organisaties hebben de neiging zich te verzelfstandigen.

Akkoord, maar dat geldt ook van een kerkeraad en die wil hij, en terecht niet aan de kant zetten.

Tenslotte zit het kwaad in ons hart.

Aan onze omgang en verhoudingen tot onze medebroeders en zusters ontbreekt veel.

Dat kunnen we niet corrigeren door straffe kerkelijke organisaties op te bouwen, maar we voorkomen het evenmin door over te gaan op vrije kerken.

Dat kan alleen weggedaan worden door een **echt christelijke levenswandel**.

Met v.d. Berg ben ik het eens, dat de D.K.O. beter kan verdwijnen. Al zullen de schriftuurlijke elementen van onze K.O. behouden moeten blijven.

V. d. Berg wil echter helemaal niet van een K.O. weten.

Hij drukt zich hierover sterk, m.i. te sterk uit.

Elke bindende regel, die er vandaag in de kerk te vinden is en die boven de Schrift uitgaat moet vandaag overboord, wil de kerk nog een zoutend zout zijn in de moderne wereld.

Het is de enige stelling in dit boek, die typisch vrijgemaakt klinkt.

Ik heb er dan ook direct een vraagteken bij gezet.

Is de schrijver zijns ondanks hier toch niet vast blijven zitten in een vrijgemaakte traditie?

Is het de kerken verboden onderling afspraken te maken en deze in een orde voor de kerken vast te leggen?

Mogen de kerken onderling geen enkele regeling stellen, die de Schrift niet uitdrukkelijk voorschrijft?

V. d. Berg wil wel een incidentele regel, maar geen vastlegging in een K.O.

Is daar een groot principiële verschil tussen? Ook een K.O. is voor wijziging en opzegging vatbaar.

In het belijden van de kerk mogen we niets vastleggen wat niet uitdrukkelijk in de Schrift staat, maar geldt deze norm ook voor de K.O.?

De stelling van v. d. Berg doet me wat denken aan wat zo omstreeks 1948 een sjibboleth in onze kerken was, nl. dat elke organisatie alleen gebonden mocht zijn aan Schrift en Belijdenis. Elke binding daarnaast werd verboden geacht.

Naar mijn opvatting laat de Schrift de kerken hierin vrij, en zal het antwoord op de vraag naar noodzaak van een K.O. mee bepaald worden door plaats, tijd en omstandigheden.

Het schaadt het wezen van de kerk niet, wanneer er geen kerkelijke organisatie is, maar het kan toch ook vaak wel ten profijte van de kerk zijn.

Eigenlijk moet v.d. Berg het met deze stelling eens zijn.

Op blz. 58 schrijft hij nl. dat in een tijd, waarin men als kerk alleen maar of hoofdzakelijk aandacht vraagt en heeft voor zichzelf een D.K.O. nog te verdedigen valt. Dan kun je nog zeggen dat de Schrift het wel niet gebiedt, maar het toch wel mag.

Nu echter, nu de wereld binnen je gezichtsveld komt en je geconfronteerd wordt met toenemende onkerkelijkheid, betekent het, dat de kerk zich op een dood spoor zet.

Deze uitspraak betekent, dat v. d. Berg in feite de wenselijkheid van een K.O. afhankelijk stelt van de tijd waarin, de omstandigheden waaronder we leven.

Maar als men die opvatting is toegedaan, kan men zich niet zo principiële tegen elke K.O. opstellen als v. d. Berg doet.

De fout is niet, naar mijn mening, dat de kerken een organisatie en een K.O. hebben, maar dat ze niet een **kerkelijke**, doch een veelszins **staatkundige organisatie** hebben.

En dan nog een antieke staatkundige organisatie ook.

De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht b.v. is tot op heden in de D.K.O. nog niet opgenomen.

Bij vele verklaringen van onze D.K.O. merkt men, dat het verschil tussen een staatkundige en een kerkelijke organisatie niet goed gezien wordt.

Hoe vaak wordt niet het gezag van de kerk vergeleken met het gezag van de overheid.

Ja zelfs het ouderlijk gezag wordt er wel bijgehaald.

Daar is echter een fundamenteel verschil tussen de publiekrechtelijke autoriteit van de overheid en het kerkelijk ambtsgezag, dat als **dienst** wordt gekwalificeerd.

Het is ook niet zo gelukkig, dat we zo met nadruk spreken over de **ambten** in de kerk.

Het woord ambt komt in de Schrift maar weinig voor.

In de nieuwe vertaling maar één maal, nl. in 1 Tim. 3:1, waar sprake is van opziensambt. Zelfs daar zou het woord „episkopè” nog wel door een ander woord, nl. opzicht vertaald kunnen worden.

De Schrift gebruikt meestal een andere term, nl. „diakonia”, dienst.

Jammer, dat we ook hierin de terminologie van de Schrift niet gevolgd zijn. Overigens moet worden opgemerkt, dat de D.K.O. zelf wel van „diensten” spreekt.

Onze tegenwoordige organisatie draagt nog teveel het karakter van een (antieke) staatkundige organisatie.

We moeten m.i. wel een organisatie hebben, maar dan een **echt kerkelijke**.

In dit verband zou ik de schrijver voorzichtig de vraag willen stellen, of hij bij zijn radicale afwijzing niet een beetje het slachtoffer

is geworden van de Lutherse tegenstelling natuur en genade en vandaaruit eigenlijk kerkrecht met het wezen van de kerk in tegenpraak acht.

Naar mijn vaste overtuiging is een van de belangrijkste fouten van onze kerkelijke organisatie, dat men het ambt of liever de dienst van alle gelovigen niet centraal genoeg gesteld heeft.

Terecht wijst v. d. Berg er op, dat de mondigde gemeente van Christus in onze K.O. nergens te vinden is.

Uit de leden van de gemeente, die allen hun drievoudig ambt hebben te vervullen, worden enkele broeders en zusters geroepen tot speciale diensten. In de praktijk hebben we van dat laatste (onder uitsluiting van de zusters der gemeente), dat we om een of andere reden het bijzonder ambt noemen, tot een soort overheidsambt gemaakt.

Een predikant, die ik overigens zeer waardeer, wist die ambten altijd heel nauwkeurig te onderscheiden. Nu eens sprak hij in het bijzonder ambt en even later weer vanuit het ambt aller gelovigen. Wanneer hij vanuit het laatste ambt sprak had dat uiteraard minder betekenis. Mijn vader adviseerde hem daarom eens twee jassen aan te schaffen, een zwarte en een lichte jas. De 1e voor het bijzonder ambt, de 2e voor het algemene ambt.

Door de kleding wisten we dan voortaan precies vanuit welk ambt hij oreerde.

Bij huisbezoek maakte ik eens (het was niet de enige maal) aanmerkingen op de artikelen van een predikant in een kerkblad. Dat mocht gerust zijn mijn wijkouderling, want de predikant schreef niet vanuit het bijzondere ambt.

Daar leeft blijkbaar nog iets van de gedachte aan de paus, die nu eens wel en dan weer niet ex cathedra spreekt.

Deze niet op de Schrift gefundeerde ambts-gedachte heeft ons kerkelijk leven veel kwaad gedaan.

V. d. Berg wijst op de praktijk, dat een kerk, die een andere richting uit wil dan de D.K.O., beschuldigd wordt van woordbreuk, ook al is, wat men wil, naar de Schrift.

Nu is onze D.K.O. en de daaruit gegroeide praktijk metterdaad veel te straf. Maar het kan ook bij een lichtere organisatie voorkomen, dat een kerk deze organisatie als een knellende band gaat voelen. Wel nu, dan kan en moet men die K.O. opzeggen en die samenwerking beëindigen.

Daarbij zij opgemerkt, dat bij een echte **kerkelijke organisatie**, waar men de artikelen dus niet als wetsartikelen gaat lezen, een knellende band niet spoedig zal kunnen voorkomen.

Aan uittreding, ook onder de D.K.O. weegt men over het algemeen veel te zwaar. Het kan een heel verstandige daad zijn om althans tijdelijk het kerkverband te beëindigen.

In een discussie over de zaak Groningen-Z.-Ds. v. d. Ziel stelde een synodelid eens, dat ds. v. d. Ziel moest worden aangepakt, hoewel de K.O. die mogelijkheid eigenlijk niet gaf. De Schrift staat echter boven de K.O. en dus mocht de kerkeraad de K.O. aan zijn laars lappen (natuurlijk drukte hij zich wat netter uit).

De synode heeft in feite deze beschouwing overgenomen.

Maar is dat niet het sanctionneren van woordbreuk?

Groningen-Z. had, wanneer men meende niet te kunnen berusten in het handhaven van ds. v. d. Ziel ook de mogelijkheid gehad het kerkverband te verlaten.

Wanneer samenwerking binnen het kerkverband ons belemmert onze roeping te vervullen, dan dient men die samenwerking op te zeggen.

Dat vond het synodelid iets verschrikkelijks.

Dat mocht niet.

Neen, maar men mocht wel de K.O. schenden en het gegeven woord breken.

Het is duidelijk, dat ik het standpunt van v. d. Berg, die elke K.O. afwijst, niet deel.

Een kerkelijke organisatie kan de fundamentele eenheid, die er is tot uitdrukking brengen.

Een K.O. in overeenstemming met de richtlijnen, die de Schrift ons geeft, lijkt mij voor de kerken het meest profijtelijk.

Niet, omdat we het van een K.O. verwachten, maar eenvoudig, omdat het een van de

middelen is, die het mogelijk maakt, dat het ook tussen de kerken onderling ordelijk toegaat.

Dat moet een organisatie zijn, die ligt in de lijn van het wezen der kerk.

Een organisatie van soepeler structuur dan de tegenwoordige en van beperkte omvang.

Een organisatie, die ook contacten met andere kerken niet belemmert.

Een organisatie, die gemakkelijk is te wijzigen.

Tot onderlinge hulp en steun.

Met eenvoudige toe- en uitreding.

Met vermindering van alles wat zweemt naar machtsconcentratie.

Daarbij zou ik dan, om even op een zijspoor te gaan, speciale aandacht willen vragen voor de rechtspositie van de predikanten, die thans „aan de heidenen” zijn overgeleverd. Hoeveel predikanten durven uit pure angst voor hun positie hun mond nauwelijks open te doen?

Misschien zou een praktische uitwerking uitwijzen, dat het verschil met de „vrije kerken”, die v. d. Berg voorstaat niet zo groot is, als het schijnt.

Mijn beschouwing beantwoordde wellicht niet geheel aan wat men onder een bespreking verstaat.

In feite ben ik hardop aan het denken geweest.

Ik hoop, dat velen gaan meedenken.

Ds. v. d. Berg heeft een fors begin gemaakt.

Moge zijn bijdrage inderdaad het begin zijn van vruchtbare gemeenschappelijke bezinning.

bezwaarschrift ter tafel inzake de vanaf 1962 lopende „zaak Gorkum”. Wat was daar gebeurd?

Een groep brs. en zrs. verlieten aldaar de gemeente, gingen zelf kerkelijke samenkomsten organiseren en gaven zich uit als gereformeerde kerk van Gorkum. Geheel in strijd met alle kerkelijke afspraken, o.a. art. 38 K.O., en met de H. Schrift. Doch het kerkrecht naar de Schriften was toen al danig op retour en ondanks protesten zagen we verschillende hoogleraren van de Theologische Hogeschool te Kampen en predikanten voorgaan bij de uitgetreden. We gaan nu niet verder op de materie in, doch over deze zaak waren de uitgetreden wéér met een bezwaarschrift ter Particuliere Synode 1967.

Bij de behandeling van genoemd bezwaarschrift waren broeders die de gemeente van Gorkum hadden verlaten, aanwezig.

Eén er van was nog steeds deputaat art. 19 K.O. — in functie — (hulpbeh. studenten) en mocht ook ter vergadering blijven toen er „in comité” vergaderd werd. Vooraleer een besluit genomen was aangaande het ingediende bezwaarschrift, werd hij opnieuw als depu-

taat herbenoemd. Hij werd zelfs als lid van de stemcommissie benoemd. De volledige discussies en stemmingen werden door hem bijgewoond.

En niemand bracht bezwaren in en werd ook door niemand weggezonden, ook niet door een afgevaardigde van Giessendam-Hardinxveld die deel uitmaakte van het moderamen!

Dat was 1967.

En nu 1969. In Giessendam-Hardinxveld vond een kerkelijke wegdrinking plaats met schorsing ambtsdrager.

De getroffen brs. beklagden zich op een classis. Enkele leden van de gemeente bezochten die classis waar het klaagschrift behandeld werd, doch werden de deur gewezen!

Tot vreugde van de vorst der duisternis.

Zou zulks handelen dienen tot de bouw van 's Vaders Huis? Zou onze goede hemelse Vader daar behagen in vinden? Och, als die toch niet barmhartiger was... want wij vrezden dat deze handelingen niet naar de Schriften zijn. Arme kerken waar het zo toegaat.

G. v. d. Leeden

INGEZONDEN

Is zo'n handelwijze naar de Schriften?

In de pers lazen we het navolgende naar aanleiding van een bezwaarschrift dat door br. K. Nederveen te Giessendam ter classis was ingediend vanwege z'n schorsing als ouderling door de kerkeraad van Giessendam-Hardinxveld!

De pers liet ons daarover het navolgende lezen:

Overgenomen uit „Merwerstreek”.

Artikel 80

Om op het bezwaarschrift terug te komen, het was te verwachten dat dit niet ontvankelijk zou worden verklaard, omdat de ouderling niet in zijn schorsing had berust. Deze dagen moest het ter tafel komen in een vergadering van de classis te Zwijndrecht. Het werd niet ontvankelijk verklaard. Vier volgelingen van de heer Nederveen die ter vergadering aanwezig waren werd gesommeerd de zaal te verlaten. De classicale bijeenkomsten zijn toegankelijk voor leden van de kerk en dit vertal was, zo redeneerde een afgevaardigde van Hardinxveld-Giessendam, geen lid meer van die kerk. De tegenstellingen spitsten zich dus wel toe. De bezwaarden voeren aan, dat de heer Nederveen zich niet onttrokken heeft, maar zijn werk is blijven voortzetten, in afwachting van de classicale uitspraak over zijn houding vóór de schorsing, „die hem voor de wereld eerloos maakte en voor de hemel onwaardig”, aldus het kerkblad van de groep.

Tot zover de pers.

Bovenstaande gebeurde in 1969.

Ter classis waren toehoorders. Dat waren o.a. leden van één der kerken die mede de classis vormden. Ze werden heengezonden! Wat erg toch. Is dat naar de Schriften?

Temeer daar dit voorstel — om ze weg te zenden — kwam van een lid der gemeente met wie ze nog niet zo lang geleden, uit dezelfde beker gedronken hadden!

Dit gebeurde — zoals gezegd — in 1969.

En nu volgt een verslag van de P.S. Zuid-Holland 1967 hetgeen wij zelf hebben meegemaakt als afgevaardigde. Daar was ook een

Boekbespreking

Dr. Okke Jager, *Om razend te worden*. Kanttekeningen van een krantelezer. Uitgave J. H. Kok, Kampen. Prijs f 4,95. 135 blz.

Dr. Okke Jager, *Het klagen wordt gezang*. Kanttekeningen bij ons kerkelijk leven. Uitgave J. H. Kok, Kampen. Prijs f 4,95. 124 blz.

In deze beide boekjes, die vergeleken met de eerder gerecenseerde uitgaven van Callenbach bijzonder goedkoop zijn, geeft Okke Jager een reeks opmerkingen zowel over de politiek als over het kerkelijk leven. Okke Jager staat in deze boekjes voluit voor ons zoals hij is. Lichtvoetig, speels, dichtelijk, humoristisch, op de man af. Jager is een heel begaafd man. Tegelijk is hij erg bescheiden en pretentieloos. Misschien is zijn grootste deugd nog, dat hij een onafhankelijk man is die ronduit zijn mening zegt over personen en zaken. Het lijkt er misschien op dat ik een beetje bezig ben de loftrampet op hem te steken. Dat is toch niet de bedoeling. Maar eerlijk is eerlijk: hij verdient dat deze dingen eens gezegd worden. Mannen als hij hebben het niet altijd even gemakkelijk. En zoals Jager in een van zijn boekjes de ouderling prijst die zijn dominee eens een bemoedigend klopje op de rug geeft, zo heeft een man als hij nodig dat deze dingen eens hardop gezegd worden. Jager is, zo jong als hij is, een instelling in Nederland. En dat is een zware last. Hij is volop publicist. Zowel voor radio als televisie bereikt hij duizenden en hij „verkoopt” (het is eigenlijk een raar woord) het evangelie van de Here Jezus uitnemend. Het is wat waard dat mannen als hij hun gaven gebruiken voor de zaak van het evangelie. Ik denk dat de duivel ze wel graag voor heel andere dingen gebruiken zou.

Jager geeft in deze boekjes onverbloemd zijn mening over tal van zaken. In het boekje over de politiek houdt hij zich bezig met allerlei eigentijdse vraagstukken. Daar ligt de kracht van zijn optreden. Hij leeft intensief mee met de dingen van de dag en commentarieert ze op zijn manier vanuit het evangelie. Ik las in het eerste boekje met veel instemming wat Jager schrijft over onze houding tegenover Duitsland en de nazis. Hij geeft enkele ontdekkende citaten van gereformeerden die in 1933 over Hitler-Duitsland schreven in bepaald niet kritische zin. Ergens doet hij soms aan K. J. Popma denken. Popma is diep doorgedrongen in wat we zouden kunnen noemen „de zonden der gereformeerden”. Jager heeft daar ook iets van gezien en we kunnen daarin van hem leren. Bijzonder goed vond ik ook het stukje over Israël-Arabië. Jager is daar heel nuchter in. Hij schrijft over de zesdaagse oorlog: „Het was de taak van de christelijke massamedia op concrete punten tot de bijbelse nuchterheid op te roepen en midden in alle pro-Israëlmoties aan lezers en luisteraars een genuanceerd oordeel bij te brengen” (110). Dat is nog steeds nodig en wat

hij over de verwantschap van Israël en Arabieren schrijft — Ismaël betekent: de Here hoort — is zowel theologisch als politiek instructief. Ik kan hem minder volgen in zijn visie op het oorlogsvraagstuk en op Vietnam. Hij schrijft: „Men mag de gebroken-gewer-tjes-politiek van vóór de oorlog een gebrek aan realiteitsbesef verwijten. Maar zij die nú de a.b.c.-wapens veroordelen voeren een zéér reële politiek.” (132). Is dat zo? „Het is in de hele wereld een krankzinnige toestand” (25) schrijft Jager ergens. Maar kun je dan idealistisch doen op het punt van de a.b.c.-wapens? Wij zijn van de Nazis ter elfder ure bevrijd en Israël heeft nog levensruimte. Dat kón in deze krankzinnige wereld door wapengeweld. Ik weet dat hier moeilijke vragen liggen. Wat Jager er over schrijft komt uit zijn hart. Ik ben er echter niet mee klaar gekomen.

In het algemeen schrijft Jager niet vanua stellingen of principes maar vanuit de concrete situatie. Het is daarom juist voor ons, vrijgemaakten, die gewoon zijn rationeel vanuit stellingen te redeneren, verfrissend iemand fris van de lever vanuit het evangelie zijn oordeel over concrete situaties te zien geven. Dat geldt in het bijzonder van het tweede boekje over het kerkelijke leven. Ik heb het met nog meer smaak dan het eerste gelezen. Jager doet zich daarin kennen als een volslagen onafhankelijk boordelaar van de situatie. Op een gezonde manier relateert hij zwaarwichtige „verontrusten”. Hij schrijft aan het adres van censuurroepers: „Achter het roepen om censuur kan de poging schuilgaan om met de middelen van de zekerheid-bezitters het eigen gemis aan zekerheid voor zichzelf en anderen te verbergen” (10). Maar niet minder relateert hij de vaak even zwaarwichtige progressieven. „Wie werkelijk progressief is, durft zijn eigen progressiviteit te relativeren” (9). In de zaak van de vrijmaking neemt hij geen blad voor zijn mond. Hij pleit onomwonden voor het opheffen van de besluiten van 1944 en we zijn dankbaar dat hij dit stuk in zijn boekje opnam. Een staal van zijn manier van schrijven over deze dingen: „na de afwijzing door onze synode van Assen (1961) van het samensprekingsaanbod „kwam Rothuizen meteen ook weer met die merkwaardige theorie, dat de gereformeerden wellicht destijds tot bindingen en schorsingen zijn overgegaan, omdat ze voelden aankomen dat de gebonden en geschorsten zelf later met bindingen en schorsingen zouden komen: de synode zou nee gezegd hebben vanuit het angstige voor gevoel dat de vrijgemaakten zo neezeggerig zouden worden”. En dan dit heerlijke zinnetje: „Zo zeer kunnen synodalen door de vrijgemaakte starheid in verwarring raken” (44).

Met veel plezier las ik ook wat Jager over preken en prekenmaken schrijft. Dat zijn heel goede bladzijden, voor iedere dominee aan te bevelen. Jager heeft waardering voor praktische theologieën uit de vorige eeuw als van Vinet. Ik kan zulke boeken aan jonge collega's van harte aanbevelen. Wie goed dominee wil worden, moet boeken als Vinet, Van Oosterzee en dergelijke uit de vorig eeuw lezen. Wat die mannen over het ambt en de bediening van het ambt schreven is

nog altijd heel waardevol. Je moet door de negentiende-eeuwse korst en taal heen kijken. Ook wat Jager over uit het hoofd preken schrijft is aanbevelenswaardig. Preken van een boekje is eigenlijk geen preken. Dat wil niet zeggen dat je je preken niet moet uitschrijven. Preken moet je maken heel de week door tijdens de gesprekken met gemeentelieden. Jager citeert Van Spurgeon: „De bijen maken honig van de morgen tot de avond; zo moeten wij steeds voorraden verzamelen voor onze gemeente. In een dominee, die moeizaam voorbereiding onnodig acht, heb ik geen vertrouwen”. Heel best ook over de overbezette dominees: dat maakt onbezette kerkbanken. En over improviseren: „Improviseren is al te moeilijk en al te gemakkelijk. Het talent te kunnen improviseren heeft weinig waarde” (89).

Natuurlijk zijn er ook dingen in deze boekjes waar ik het niet mee eens ben. Die kan een goede lezer echter ook wel vinden. Al met al: vooral het tweede boekje is de moeite van het lezen en zich aantrekken waard.

Enschede.

R. H. BREMMER

Pleidooi

In januari 1958 stuurde de Gereformeerde Kerk van Kampen samen met de steunbiedende kerken een zending naar Zuid-Afrika met de opdracht ergens een zendingsveld te vinden. Terwijl deze man aan het zoeken ging begon hij alvast het Evangelie te brengen aan de Bantoes in zijn omgeving op een plaats met de romantische naam „De Wagensdrift”. Na enkele tegenslagen werd een zendingsveld gevonden en de man vertrouwde zijn voorlopige werk op „De Wagensdrift” aan anderen toe. Vandaag is daar een zelfstandige kerk met 3 buitenposten.

Het zendingsveld waarheen de man ging, lag in Zuid-Natal tussen de Drakensbergen en de Indische Oceaan. Daar begon hij te werken onder de Zoeloes in de bergen langs de Umkomaas-rivier. Maar niemand, noch de zending kerk noch de steunbiedende kerken noch de man zelf had kunnen denken dat dit zendingswerk zich zó zou gaan uitbreiden. De Heer hij zaaide voort. Het begon met een kerkdienst in een bouwvallig krotje; het begon met diensten in een Bantoe-gevangenis in een dorp. In het algemeen werd geen uitbreiding gezocht. Maar hoe gaat het? Enkele Christenen van de eerste kerk A verhuisden naar berg B en het Evangelie ging met hen mee. Maar toen op berg B een nieuwe groep Christenen ontstond was, kwam het Evangelie in vlakke C terecht. En zo sneeuwbalde het verder.

Vandaag staan er op het zendingsveld 9 kerkgebouwtjes en wordt elke zondag op een 15-tal plaatsen de Heere openlijk aangeroepen. Daarnaast zijn er verschillende buitenposten waar op werkdagen Christenen bij elkaar komen maar ook heidenen schuchter hun eerste stappen zetten op de weg die hen bij Christus brengt. Acht Zoeloe-Evangelisten met nog enkele helpers in losse dienst werken samen met twee zendelingen, te weten ds. A. H. Reitsema en ondergetekende. Tussen haakjes: vreemd dat iemand die dag aan dag met het Evangelie werkt op het zendingsveld op formele gronden niet als dominee wordt erkend door sommigen; je zou zo zeggen dat zo'n man eerder predikant mag worden genoemd dan anderen die niet veel anders doen dan Open-Brieven uit elkaar trekken.

Wilt u wat getallen? Hier zijn ze: in totaal waren er op 15 november 1969 392 gedoopte volwassenen met 421 gedoopte kinderen; plus 153 ongedoopte volwassenen met 369 ongedoopte kinderen. Totaal 1335. Op 3 plaatsen zijn nu Zoeloe-kerken met eigen ouderlingen en diakenen.

Op deze centrale zendingspost Enkumane hebben we dan nog een kliniek met een kraamafdeling waar een Bantoeverpleegster de scepter zwaait, een kostschool, een winkeltje en een soort postkantoor. Ook op vele Zoeloescholen wordt door de zendingarbeiders Bijbels gegeven terwijl de zending verantwoordelijkheid draagt (ook financieel) voor een stuk of 6 scholen.

Als ik terugzie op het werk van de laatste jaren denk ik aan het woord van de Here Jezus dat het Koninkrijk Gods is als een mens die zaad werpt in de aarde, en slaapt en opstaat, nacht en dag, en het zaad komt op en groeit, *zonder dat hij zelf weet hoe*. Inderdaad is dát het verwonderlijke, het verrassende: onder de meest ongunstige omstandigheden, temidden van weerbarstig heidendom en sluwe tegenwerking van Rome wordt het zaad gestrooid en mensen, ja, het komt nog op ook en het groeit, hier en daar leeft het Evangelie, er wordt gebeden tot de God en Vader van onze Here Jezus Christus en Zoeloes sterven in de Here, zalig.

Eigenlijk zitten de moeilijkheden van het zendingswerk vandaag niet op het zendingsveld in Natal maar op het thuisfront in Nederland, ja, in Kampen en in de steunbiedende kerken leeft het werk van Christus onder de Zoeloes. Het is hartverwarmend te ondervinden hoe broeders onbekend van naam, bij je aanbellen en zeggen: broeder, wees er zeker van dat wij thuis elke dag bidden voor het Evangeliewerk bij jullie. En gegeven wordt er ook, met milde hand. En zonder ge-

Geachte lezer(es),

Er is moed voor nodig, om naast de vele hulpacties die er in 1969 zijn geweest, toch Uw aandacht en medewerking te vragen, zonder daarbij misbruik te willen maken van Uw goedgeefsheid.

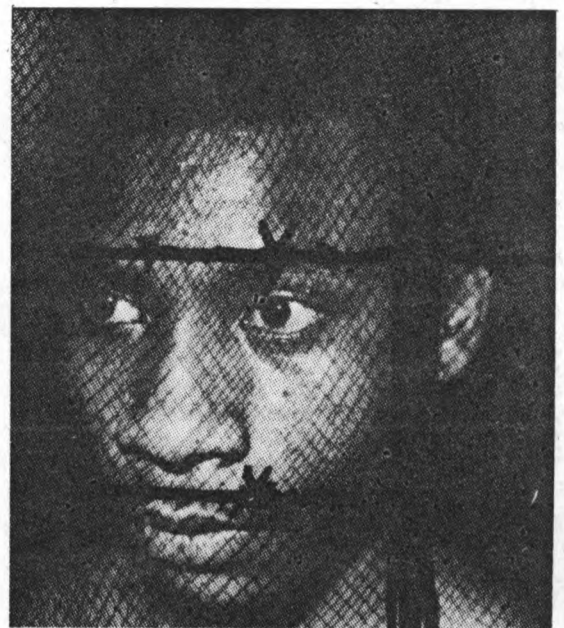
Die moed putten wij uit het feit, dat het hier opnieuw gaat om hulp voor **Papoea's en Zuidmolukkers**, die hun strijd voor het recht van zelfbeschikking van hun volken moeten betalen met vlucht en gevagenis, met marteling en armoede, met ziekte, honger en dood.

Wij kennen hun namen.

Wij kennen hun verblijfplaatsen.

Wij kennen de middelen en de weg om hen en hun nabestaanden te bereiken.

Eén ding ontbreekt ons: Geld om de levensmiddelen, de medicijnen en het transport te betalen. En daarom durven wij opnieuw om Uw hulp te vragen.

Kerst-actie 1969

U kunt Uw bijdrage overmaken op:

Giro 1021188 t.n.v.

Stichting Door De Eeuwen Trouw - Kampen.

mopper.

Toch zijn er moeilijkheden. Open-Brief-moeilijkheden als u begrijpt wat ik bedoel. Bijna de helft van de broeders en zusters die achter dit zendingswerk van Kampen stonden, zijn verdwenen. Begrijpen doen we het niet. Maar aangenomen een moment dat in de Nieuwe Kerk aan de Broederweg het Evangelie niet meer gehoord wordt vandaag, houdt dit dan ook dit in dat nu ook in al die kerkjes in Zuid-Natal onder bij de rivier en hoog in de bergen het Woord niet meer zuiver wordt gebracht door de Zoeloe-Evangelisten? Men laat de dochter in de kou staan omdat men de moeder in Nederland niet meer vertrouwde. Je kunt toch niet in ernst aannemen dat Zoeloe-Evangelisten die van een Open-Brief nog nimmer hoorden en die niets weten van Afscheiding in 1834 of van een attestbesluit, met het Evangelie zijn gaan knoeien als gevolg van hun onbekende twisten in Nederland? Ik wil niet melodramatisch doen maar noem een willekeurig voorbeeld: om bij onze kerk op Msengeni te komen kost geld (voor de autorit) en zweet (om de laatste kilometers te lopen). Dat zweet kost niets maar vele honderden broeders en zusters van Kampen, Urk, Rouveen en waar ook al weigeren verder mee te doen en vinden dat wat hem betreft de jonge Christenen maar weer als vroeger in hun heidense sop mogen gaan koken en dat de invalide Zoeloe-vrouw die je na de dienst in haar hutje bezoekt, maar zonder Christelijke troost de dag van Christus tegemoet kan gaan. Onbegrijpelijk inderdaad, zoals trouwens de hele kerkelijke scheur onbegrijpelijk is.

Maar intussen is het een feit dat de overgebleven helft van het zendingshuisfront de lasten alleen moet dragen en het tweede feit is dat de Heere het zendingswerk blijft zegenen met als gevolg voor ons dat de zendingsbegroting elk jaar weer wat hoger komt te liggen. De zendingsadministrateur vertrouwde me toe dat de begroting voor 1970 dichter bij de 2 ton komt te liggen dan bij 1 ton. Een derde feit is dat vele steunbiedende kerken gehalveerd als ze zijn, ook al dubbele kerkelijke lasten hebben te dragen.

Ik dacht dat de moraal van dit verhaal wel duidelijk was. Wij zoeken nieuwe steunbiedende kerken om financieel in de pas te kunnen blijven lopen met de wonderlijke zegen op het zendingswerk. Het zal je overkomen dat je tegen heidenen moet zeggen die je vragen bij hen te komen met het Evangelie: beste mensen, de blanke Christenen vreten elkaar op om zaken die met het Evangelie weinig te maken hebben en daarom kunnen we jullie niet helpen. Gaat maar naar Rome dat stuurt wel een mannetje. Zover is het nog niet maar het zit er wel in. Maar om het zover niet te laten komen proberen wij er steunbiedende kerken bij te krijgen.

Er zijn nog verschillende kerken onder ons die niet aan een bepaalde zendingsarbeid verbonden zijn, ook zijn er kerken die voorheen bij Nieuw Guinea betrokken waren maar wier verdere hulp na de kerkelijke perikelen botweg geweigerd werd.

Niemand denke dat wij met dit artikel proberen onder de duiven van Haarlem en Leerdam te schieten. Tezeer zijn wij met het werk van deze kerken in Zuid-Afrika bekend en te broederlijk is de verhouding met de zendelingen van die kerken dan dat we daarop zouden mikken. We willen alleen maar een beroep doen op die kerken die nog geen specifieke zendings-taak gevonden hebben.

Propaganda maken en bedelen is geen leuk bedrijf

maar ik vraag geen steun voor een kerkelijke liefhebberij of voor het koninkrijkje van de een of ander. Maar evenmin als we nog houden vandaag van grote woorden en dure kreten, net zo min mogen we verzwijgen de daden van onze Here Jezus Christus onder heidenen. Net als de apostelen verslag gaven van hun werk dat God ook voor heidenen een deur van geloof had geopend (toen zij namelijk met verlof in Antiochië waren), zo doe ik hetzelfde nu ik met verlof in Kampen ben.

Zo wil ik de broeders vragen in Nederland: wilt u nader geïnformeerd worden over het zendingswerk van de kerk van Kampen? We zullen graag bij u komen om een zendingsavond te verzorgen. Het adres is Burgwal 22, Kampen, tel. 5580 of br. Joh. Lagendijk, Colijn de Nolestraat 6, Kampen, tel. 3782. Hieronder druk ik één van de brieven af die ik van de jonge kerken meekreeg voor de broeders in Nederland en uit het Zoeloe in het Nederlands vertaalde. J. Vonkeman

De Gereformeerde Kerk van Ngwegwe
Richmond, Republiek van Zuid-Afrika.
November 1969.

Broeders en Zusters in Christus,

In naam van onze Here Jezus Christus groeten we u. We voelen dat we u al veel eerder zouden hebben moeten schrijven maar dat we dit niet deden was geen gebrek aan liefde of een teken van ondankbaarheid. Zoals u weet was onze kerk pas het vorige jaar volledig gesticht zodat we niet in staat waren eerder te schrijven omdat we geen gekozen leiders hadden om de zaak te organiseren (ouderlingen en diakenen).

Uw goede werken onder ons begonnen ongeveer 8 jaar geleden en vanaf dat ogenblik zijn we zeer dankbaar voor alles: het kerkgebouw, de omheining om de kerk, de kerkbel, de banken, het bijgebouw, de wassertank, de subsidie (salarisbijdrage Evangelist, J.V.), de school, de kleren die u ons altijd stuurde. Daarvoor danken wij u hartelijk. Maar bovenal voor de liefde van God in u.

Voor ons bent u meer dan broeders en zusters. U bent vaders en moeders. Wij waren in duisternis. U bracht ons naar buiten in het licht. Wij waren dood in zonde, u bracht leven in ons. We kenden Gods wil niet en Gods Woord niet. Door het Evangelie weten we nu wie God is en wat Zijn wil is.

We danken u voor het sturen van zendelingen om het Evangelie aan ons te preken. Soms vragen we ons af hoe u er toe kwam al dit werk te doen maar dan zien we weer achter dit alles de liefde van God. Daarom danken we God in de eerste plaats want Hij is de Maker van al dit werk. Door u heeft Hij het leven en het licht bij ons gebracht. Hij heeft de liefde en de wil in u gelegd om Zijn Woord te verspreiden.

We lezen in de Schriften dat de arme kerk in Jeruzalem geholpen werd door de kerk van Antiochië. Nu is dit in ons eigen leven gebeurd. U hebt onze armoede voor de ogen van anderen bedekt.

We voelen dat we nu ook geen excuus meer hebben om nog in duisternis te blijven en daarom bidden we dat God ons moge leiden door Zijn Geest zodat we groeien in geloof en niet teruggliden.

We wensen u Gods zegen toe en gelukkige Kerstdagen.
De Kerkeraad van Ngwegwe,
w.g. Joseph Nxele, secretaris

ZEER AKTUEEL: A. Keizer,

CREATIE EN EVOLUTIE

(over het gelijknamige boek van Prof. Dr. J. Lever). Prijs f 2,90.

Uitgave:

FIRMA WESDIJK EN LIEBEEK

Postbus 2 - Poststr. 216828 - BARENDRECHT